

Lagrådsremiss

Utökat särskilt högriskskydd i lagen (1991:1047) om sjuklön, m.m.

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 23 april

Cristina Husmark Pehrsson

Kjell Rempler
(Socialdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås att Försäkringskassan ska kunna meddela beslut om särskilt högriskskydd enligt lagen (1991:1047) om sjuklön avseende ersättning för sjuklönekostnader också i de fall där den sökande har haft rätt till aktivitetsersättning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring under någon av de senaste tolv kalendermånaderna före månaden för ansökan hos Försäkringskassan. Detta gäller oavsett vad som kan antas gälla beträffande den sökandes framtida sjukperioder. Ett sådant beslut ska gälla under tolv kalendermånader, räknat från och med månaden efter den då beslutet meddelades av Försäkringskassan.

I lagrådsremissen lämnas även ett förslag om att utöka högsta antalet dagar, för vilka närståendenpenning sammanlagt kan utges till en närstående för vård av en svårt sjuk anhörig, från 60 till 100 dagar.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2010.

Innehållsförteckning

1	Beslut.....	3
2	Lagtext.....	4
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1047) om sjuklön.....	4
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård.....	6
3	Ärendet och dess beredning.....	7
4	Utökad särskilt högriskskydd	7
4.1	Bakgrund.....	7
4.2	Förslag om utökad särskilt högriskskydd.....	9
4.3	Ekonomiska och administrativa effekter.....	10
4.3.1	Effekter på det statliga området.....	10
4.3.2	Konsekvensanalys gällande företag	11
5	Utökad antal dagar med närståendepenning	11
5.1	Bakgrund.....	11
5.2	Statistiska uppgifter om närståendepenning.....	12
5.3	Förslag om utökad antal dagar med närståendepenning ...	13
5.4	Ekonomiska och administrativa konsekvenser.....	14
6	Författningskommentar.....	14
6.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1047) om sjuklön.....	14
6.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård.....	15
	Bilaga 1 Sammanfattning av förslag lämnade i Promemoria om förslag om utökning av gruppen som omfattas av särskilt högriskskydd avseende sjuklönekostnader samt förslag om utökad antal dagar med närståendepenning	16
	Bilaga 2 Författningsförslag i Promemoria om förslag om utökning av gruppen som omfattas av särskilt högriskskydd avseende sjuklönekostnader samt förslag om utökad antal dagar med närståendepenning	17
	Bilaga 3 Förteckning över remissinstanser som har yttrat sig över Promemoria om förslag om utökning av gruppen som omfattas av särskilt högriskskydd avseende sjuklönekostnader samt förslag om utökad antal dagar med närståendepenning	20

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1991:1047) om sjuklön,
2. lag om ändring i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1047) om sjuklön

Häri genom föreskrivs att 13 och 15 §§ lagen (1991:1047) om sjuklön ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §¹

Försäkringskassan kan, efter skriftlig ansökan, besluta om särskilt högriskskydd för en arbetstagare som är försäkrad för sjukpenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring. Ett sådant beslut får meddelas om den sökande har en sjukdom som under en tolv månaders period

1. kan antas medföra ett större antal sjukperioder, eller
2. medför risk för en eller flera längre sjukperioder.

Ett beslut som avses i första stycket får även meddelas för en sjukperiod när den sökande som givare av biologiskt material enligt lagen (1995:831) om transplantation m.m. har rätt till sjuklön till följd av ingrepp för att ta till vara det biologiska materialet eller förberedelser för sådant ingrepp.

Ett beslut som avses i första stycket *första meningen* får även meddelas för en sjukperiod när den sökande som givare av biologiskt material enligt lagen (1995:831) om transplantation m.m. har rätt till sjuklön till följd av ingrepp för att ta till vara det biologiska materialet eller förberedelser för sådant ingrepp. *Det samma gäller när den sökande har haft rätt till aktivitetsersättning enligt lagen om allmän försäkring under någon av de senaste tolv kalendermånaderna före månaden för ansökan hos Försäkringskassan.*

För den som avses i första stycket 1 och andra stycket *skall* 15 och 16 §§ tillämpas på sökanden och dennes arbetsgivare. För den som avses i första stycket 2 *skall* endast 16 § tillämpas.

För den som avses i första stycket 1 och andra stycket *första meningen ska* 15 och 16 §§ tillämpas på sökanden och dennes arbetsgivare. För den som avses i första stycket 2 *och andra stycket andra meningen ska* endast 16 § tillämpas.

Ett beslut enligt första och andra styckena *skall* avse den sökandes samtliga anställningar. Ett beslut

Ett beslut enligt första och andra styckena *ska* avse den sökandes samtliga anställningar. Ett beslut

¹ Senaste lydelse 2004:788.

enligt första stycket *skall* gälla från och med den kalendermånad då ansökan gjordes hos Försäkringskassan eller från och med den senare kalendermånad som anges i beslutet. Detta beslut gäller till och med den dag som anges i beslutet eller, om det finns särskilda skäl, tills vidare. Beslutet *skall* upphävas om villkoret enligt första stycket andra meningen 1 eller 2 inte längre är uppfyllt. Om beslutet upphävs *skall* Försäkringskassan på lämpligt sätt underrätta arbetsgivaren om detta.

enligt första stycket *ska* gälla från och med den kalendermånad då ansökan gjordes hos Försäkringskassan eller från och med den senare kalendermånad som anges i beslutet. Detta beslut gäller till och med den dag som anges i beslutet eller, om det finns särskilda skäl, tills vidare. Beslutet *ska* upphävas om villkoret enligt första stycket andra meningen 1 eller 2 inte längre är uppfyllt. Om beslutet upphävs *ska* Försäkringskassan på lämpligt sätt underrätta arbetsgivaren om detta. *Ett beslut enligt andra stycket andra meningen ska gälla under tolv kalendermånader, räknat från och med månaden efter den då beslutet meddelades av Försäkringskassan.*

15 §²

Om ett beslut enligt 13 § första stycket 1 eller andra stycket gäller för arbetsgivaren utges sjuklön till arbetstagaren även för dag som avses i 6 § första stycket 1.

Om ett beslut enligt 13 § första stycket 1 eller andra stycket *första meningen* gäller för arbetsgivaren utges sjuklön till arbetstagaren även för dag som avses i 6 § första stycket 1.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.

² Senaste lydelse 2001:1116.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Ersättning utges för högst 240 dagar sammanlagt för vård av person som avses i 4 § första stycket andra och tredje meningarna och för högst 60 dagar sammanlagt för varje annan person som vårdas.

6 §³

Ersättning utges för högst 240 dagar sammanlagt för vård av person som avses i 4 § första stycket andra och tredje meningarna och för högst 100 dagar sammanlagt för varje annan person som vårdas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.

³ Senaste lydelse 1994:318.

3 Ärendet och dess beredning

I budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1, utgiftsområde 10) aviserade regeringen, inom ramen för psykiatrisatsningen, avsikten att föreslå ett utökat högriskskydd för ungdomar som har aktivitetsersättning. Regeringen angav därvid att ett beslut om förstärkt högriskskydd skulle gälla under ett år. Vidare angav regeringen att avsikten var att undersöka möjligheterna att förlänga rätten för en närstående att vårda en nära anhörig som är svårt sjuk, från i dag 60 dagar till 100 dagar. Regeringen skulle återkomma i frågan.

Mot denna bakgrund har en promemoria tagits fram inom Socialdepartementet. I promemorian föreslås ändringar i lagen (1991:1047) om sjuklön och en ändring i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård. En sammanfattning av promemorians förslag finns i *bilaga 1*. Promemorians författningsförslag finns i *bilaga 2*.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över de remissinstanser som har yttrat sig finns i *bilaga 3*. En sammanställning över remissyttrandena finns tillgänglig i Socialdepartementet (dnr S2009/1933/SF).

4 Utökat särskilt högriskskydd

4.1 Bakgrund

Sjuklön och särskilt högriskskydd

En arbetsgivare kan, enligt bestämmelserna om särskilt högriskskydd i 13–16 §§ lagen (1991:1047) om sjuklön – sjuklönelagen – under vissa förutsättningar ha rätt till ersättning från sjukförsäkringen för sina kostnader för sjuklön. Det är den försäkrade, såsom arbetstagare, som hos Försäkringskassan kan ansöka om särskilt högriskskydd. Ett sådant beslut får meddelas om den sökande har en sjukdom som under en tolv månadersperiod antingen kan antas medföra ett större antal sjukperioder, eller medför risk för en eller flera längre sjukperioder.

Försäkringskassan får även meddela beslut om särskilt högriskskydd när en försäkrad har rätt till sjuklön till följd av ingrepp i samband med donation eller förberedelser för donation av egna organ eller vävnader.

Reglerna om ett särskilt högriskskydd för arbetstagare med särskilt omfattande sjukfrånvaro tillkom i samband med att sjuklönesystemet infördes den 1 januari 1992. I förarbetena till sjuklönelagen (prop. 1990/91:181 s. 51, bet. 1990/91:SfU18, rskr. 1990/91:372) anfördes att situationen på arbetsmarknaden för den som lider av hög sjuklighet eller arbetshandikapp kan vara besvärlig och att införandet av en sjuklöneperiod inte får leda till att situationen förvärras för dessa personer. Mot denna bakgrund infördes reglerna om en särskild ersättning som innebär att dessa arbetstagare, i väsentligt mindre grad än annars, belastar den enskilde arbetsgivaren kostnadsmissigt. När sjuklönelagen infördes utgjorde en sjuklöneperiod, enligt lagens bestämmelser, 14 dagar.

Genom en ändring i sjuklönelagen förlängdes sjuklöneperioden från och med den 1 januari 1997, från 14 till 28 dagar. Vid behandlingen i riksdagen framhöll socialförsäkringsutskottet att det är viktigt att en förlängd sjuklöneperiod inte medför att människor med omfattande sjukfrånvaro får svårigheter att göra sig gällande på arbetsmarknaden. Eftersom det särskilda högriskskyddet var förbehållet personer med många korta sjukfall ansåg utskottet att ett motsvarande skydd borde införas för personer med återkommande längre sjukperioder. Högriskskyddet utökades därför, genom en ändring i lagen som trädde i kraft den 1 januari 1998 (prop. 1996/97:63 s. 67, bet. 1996/97: SfU12, rskr. 1996/97:273), vilken innebär att även personer med risk för en eller flera längre sjukperioder kan ansöka om ett sådant skydd (s.k. utökat särskilt högriskskydd). Mot bakgrund av att sjuklöneperioden hade förlängts till 28 dagar avsågs, enligt förarbetena, att sjukdomen skulle medföra en risk för fler än 28 dagars sjukfrånvaro i en följd under en tolv månadersperiod. I övrigt måste, enligt förarbetena, Försäkringskassans bedömning av om sökanden har en sjukdom som riskerar att medföra nu nämnda sjukfrånvaro grunda sig på sannolika effekter av den sjukdom den sökande lider eller har lidit av. Man bör vidare, enligt förarbetena, vara restriktiv vid tillämpningen och avgränsa den grupp som kan beviljas högriskskyddet så att endast personer med medicinskt väl dokumenterade sjukdomstillstånd kommer i fråga. Som exempel på detta nämns reumatism eller cancer, där sjukfrånvaron inte är frekvent, men som enligt medicinsk vetenskap medför en uppenbar risk för en eller flera längre sjukperioder, alternativt återfall.

Aktivitetsersättning

Den 1 januari 2003 förändrades förtidspensionssystemet i flera viktiga avseenden. Begreppen förtidspension och sjukbidrag avskaffades och ersattes med aktivitetsersättning för personer i åldrarna 19 – 29 år och sjukersättning för personer i åldrarna 30 – 64 år. Reglerna om aktivitetsersättning återfinns, i huvudsak, i 7 och 16 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring. Aktivitetsersättning beviljas antingen efter en medicinsk bedömning av arbetsförmågans nedsättning eller vid förlängd skolgång på grundskole- eller gymnasienivå till följd av funktionshinder.

Det främsta syftet med aktivitetsersättningen är, till skillnad från vad som gällde för de tidigare förmånerna förtidspension/sjukbidrag, att den ska stimulera till aktivitet utan att den unge personens ekonomiska trygghet påverkas. Därför infördes två särregler för aktivitetsersättningen. För det första kan aktivitetsersättning endast beviljas för högst tre år i taget. Arbetsförmågan utreds därefter på nytt i samband med en förnyad prövning av rätten till ersättning. För det andra ska Försäkringskassan alltid undersöka om den som beviljas aktivitetsersättning kan delta i aktiviteter som bedöms ha en positiv effekt på sjukdomstillståndet eller den fysiska eller psykiska prestationsförmågan. Härigenom ska förutsättningarna öka för att de unga ska komma ut i eller återgå till arbetslivet. Det är Försäkringskassans uppgift att i samråd med de personer som beviljas aktivitetsersättning planera och samordna de olika aktiviteter som de unga personerna väljer, så att deras utvecklingsmöjligheter

kan tas tillvara. Försäkringskassan ska verka för att planerade aktiviteter kommer till stånd. Från den försäkrades sida är inte deltagandet i aktiviteter ett krav för att kunna bli beviljad aktivitetsersättning.

4.2 Förslag om utökat särskilt högriskskydd

Regeringens förslag: Försäkringskassan ska kunna meddela beslut om särskilt högriskskydd avseende ersättning för sjuklönekostnader också i de fall där den sökande har haft rätt till aktivitetsersättning under någon av de senaste tolv kalendermånaderna före månaden för ansökan hos Försäkringskassan. Ett sådant beslut ska gälla under tolv kalendermånader, räknat från och med månaden efter den då beslutet meddelades av Försäkringskassan.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Föreningen Svenskt Näringsliv* och *Sveriges akademikers centralorganisation* tillstyrker förslaget.

Kammarrätten i Stockholm har inget att erinra mot de förslag som framförs i promemorian. *Länsrätten i Uppsala län* har inga synpunkter.

Försäkringskassan tillstyrker förslaget, men föreslår att även personer som har haft sjukersättning ska omfattas av de föreslagna bestämmelserna. Vidare anför *Försäkringskassan* att det saknas en beskrivning av konsekvenserna för myndigheten.

Regelrådet (N 2008:05) avstyrker de föreslagna reglerna och anför att, eftersom dessa har konsekvenser för företag, borde en konsekvensutredning ha upprättats.

Landsorganisationen i Sverige (LO) anser att förslaget är en liten men vällovlig åtgärd för att underlätta inträde i arbetslivet för ungdomar med aktivitetsersättning. LO anser vidare att det bör övervägas om de personer som har haft aktivitetsersättning också ska omfattas av befrielse från karensdagen.

Svenska ILO-kommittén beklagar att promemorian inte innehåller någon granskning av förslagen i förhållandet till Sveriges internationella åtaganden enligt ratificerade ILO-konventioner. Kommittén finner dock att förslagen inte står i strid med Sveriges åtaganden enligt ILO:s konventioner nr 102 och 128.

Skälen för regeringens förslag: Det är ytterst angeläget att underlätta för unga med aktivitetsersättning att komma i arbete. Personer med aktivitetsersättning har större erfarenhet av arbetslöshet än övriga jämnåriga i befolkningen. En del av de personer som uppbär aktivitetsersättning har ingen erfarenhet alls av arbetslivet. Det finns stora mänskliga och samhällsekonomiska vinster med att få fler i arbete. Detta gäller alldeles särskilt de personer som i början av såväl vuxenlivet som det tänkta arbetslivet står långt ifrån ett arbete.

Psykisk funktionsnedsättning är den vanligaste orsaken till att unga beviljas aktivitetsersättning. Cirka 75 procent av dem som beviljas aktivitetsersättning har en psykisk diagnos. År 1990 beviljades cirka 930 personer i åldrarna 16–29 år förtidspension på grund av psykisk sjukdom eller funktionsnedsättning. År 2007 var antalet 5 000 personer. I

princip består hela ökningen avseende antalet mottagare av aktivitetsersättning av personer med olika typer av psykiska diagnoser.

Regeringen föreslår mot denna bakgrund att Försäkringskassan ska kunna meddela beslut om särskilt högriskskydd avseende ersättning för sjuklönekostnader också i de fall där den sökande har haft rätt till aktivitetsersättning under någon av de senaste tolv kalendermånaderna före månaden för ansökan hos Försäkringskassan. Ett sådant beslut föreslås gälla under tolv kalendermånader, räknat från och med månaden efter den då beslutet meddelades av Försäkringskassan. Besluten kan, med stöd av bestämmelserna i 28 § sjuklönelagen, omprövas och överklagas enligt bestämmelserna i 20 kap. 10, 10 a och 11–13 §§ lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Regelrådet har i sitt remissyttrande pekat på att det antal personer som under ett år beviljats aktivitetsersättning har ökat från cirka 930 stycken år 1990 till 5 000 stycken år 2007 och bedömer därför att ett relativt stort antal företag kan komma att beröras av de föreslagna bestämmelserna. Regeringen konstaterar dock att hitintills har utflödet från aktivitetsersättningen till arbetsmarknaden varit litet i relation till antalet personer som beviljats aktivitetsersättning. Avsikten är att det aktuella förslaget ska göra det lättare för personer som uppburit aktivitetsersättning att få anställning. Även de företag som anställer sådana personer bör gynnas av förslaget, eftersom de kan få ersättning för sina sjuklönekostnader. Någon nämnvärd administrativ kostnadsökning till följd av förslaget torde, enligt regeringens mening, inte uppstå för arbetsgivare, eftersom sjuklönelagens bestämmelser, inkluderat bestämmelserna rörande särskilt högriskskydd, måste antas utgöra en självklar del av löneadministrationen.

Någon bedömning av risken för många återkommande sjukfall ska inte göras i det enskilda fallet när frågan om särskilt högriskskydd aktualiseras enligt de föreslagna bestämmelserna. Det är därför inte aktuellt för denna kategori försäkrade att erhålla sjuklön för den första dagen i en sjuklöneperiod (karensdagen), något som LO föreslår.

Vad remissinstanserna i övrigt har anfört ger inte regeringen anledning att frångå sin bedömning avseende det aktuella förslaget.

4.3 Ekonomiska och administrativa effekter

4.3.1 Effekter på det statliga området

Försäkringskostnaderna för förslaget gällande det särskilda högriskskyddet är svåra att beräkna, men bedöms uppgå till cirka en miljon kronor årligen. Samtidigt skulle ett ökat utflöde från aktivitetsersättningen till arbetsmarknaden innebära minskade kostnader för aktivitetsersättningen.

De administrativa effekterna för Försäkringskassan torde vara begränsade. Effekten avseende antalet mål i de allmänna förvaltningsdomstolarna bedöms vara marginell.

4.3.2 Konsekvensanalys gällande företag

Det aktuella förslaget avser en viss utökning av gruppen som kan erhålla beslut om särskilt högriskskydd. Det är den anställde som ansöker om att omfattas av särskilt högriskskydd. Att begära ersättning för sjuklönekostnaderna från Försäkringskassan kan självfallet inte ske helt utan administrativa kostnader för en arbetsgivare. De uppgifter som behöver lämnas till Försäkringskassan är dock i princip samma uppgifter som arbetsgivaren själv behöver för att betala ut rätt lön och sjuklön, vilket gör att merkostnaderna till följd av det nu aktuella förslaget måste antas bli marginella. Det bör också beaktas att förslaget avser en justering i en befintlig regel om särskilt högriskskydd. Bestämmelserna om särskilt högriskskydd infördes i samband med att sjuklönelagen infördes den 1 januari 1992. I förarbetena till sjuklönelagen (prop. 1990/91:181 s. 51, bet. 1990/91:SfU18, rskr. 1990/91:372) anfördes att situationen på arbetsmarknaden för den som lider av hög sjuklighet eller arbetshandikapp kan vara besvärlig och att införandet av en sjuklöneperiod inte fick leda till att situationen förvärrades för dessa personer. Mot denna bakgrund infördes reglerna om en särskild ersättning som innebär att dessa arbetstagare i väsentligt mindre grad än annars belastar den enskilde arbetsgivaren kostnadsmässigt.

5 Utökat antal dagar med närståendepenning

5.1 Bakgrund

Lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård (NVL) infördes den 1 juli 1989. Lagen ger en närstående rätt till ersättning och ledighet i samband med att denne vårdar en svårt sjuk person. Vid lagens ikraftträdande var rätten till ersättning begränsad till att vården bedrevs i hemmet och omfattade högst 30 dagar. Den 1 juli 1992 infördes i lagen en möjlighet att få närståendepenning oberoende av var den sjuke fick sin vård, dvs. även på sjukvårdsinrättningar av olika slag. Den 1 juli 1994 utökades antalet dagar med möjlig ersättning till högst 60 dagar. För vård av en person som fått HIV-infektion genom smitta av blod eller blodprodukter inom den svenska sjukvården gäller från och med den 1 juli 1993 rätten till närståendepenning under högst 240 dagar.

Antalet dagar räknas för den person som vårdas. Flera närstående kan turas om i vården och få ersättning för olika dagar eller olika delar av dagen. Närståendepenning kan dock inte betalas ut till flera vårdare för samma tid.

Närståendepenning, som beräknas på samma sätt som sjukpenning, kan tas ut som hel, halv eller fjärdedels ersättning och betalas ut av Försäkringskassan från dag ett, dvs. det finns ingen karenstid. Den som är anställd och förvärvsarbetar får tim- eller dagberäknad närståendepenning för samtliga dagar som han eller hon skulle ha förvärvsarbetat. Den som är arbetslös eller egenföretagare får närståendepenning i form av så kallad kalenderdagsberäknad ersättning. Närståendepenningen är skattepliktig och pensionsgrundande.

Syftet med närståendepenningen är att det anses som en viktig livskvalitetsfråga att närstående personer får möjlighet att vara tillsammans i en sådan svår situation som ett allvarligt sjukdomstillstånd innebär. För vårdaren är det betydelsefullt att få möjlighet att vara nära den sjuke och ge det stöd och den tillsyn denne behöver. För den sjuke är det en viktig trygghetsfråga.

När närståendepenningen byggdes ut den 1 juli 1992, för att kunna utges även vid vård på sjukhus eller annan institution, påpekades särskilt att detta inte avsåg några avsteg från principen att de närståendes insatser skulle ses som ett komplement till samhällets vårdinsatser.

Till närstående räknas anhöriga men även andra som har nära relationer till den sjuke, som till exempel vänner eller grannar.

Enligt semesterlagen (1977:480) är frånvaro från arbetet semesterlönegrundande när fråga är om ledighet enligt NVL, i den mån frånvaron under intjänandeåret inte överstiger 45 dagar.

5.2 Statistiska uppgifter om närståendepenning

Utgifterna för närståendepenning inklusive statlig ålderspensionsavgift uppgick till cirka 70 miljoner kronor under 2008 och beräknas till 71,5 miljoner kronor 2009 respektive 72,5 miljoner kronor för 2010. Över åren har cirka 7 procent av de individer som avlider haft anhöriga som använt sig av denna förmån. Kvinnor vårdar en nära anhörig i betydligt större omfattning än män. Fördelningen ligger generellt i storleksordningen 70 procent kvinnor och 30 procent män. Den största gruppen som vårdas är äldre föräldrar som vårdas av sina barn. Anledningen till att förmånen används mest av individer som vårdar sina föräldrar har en naturlig förklaring eftersom många av vårdarna befinner sig i arbetsför ålder och som regel behöver avstå från förvärvsarbete för att vårda sin anhörige. Det är vidare färre som vårdar sin make/maka, vilket förklaras av att individer över 65 år är för gamla för att använda förmånen, eftersom de som regel inte har något förvärvsarbete som de avstår från för att vårda sin anhörige. Det är också förhållandevis få personer som i kraft av ”övrig” närstående använder denna förmån.

Under 2007 var det drygt 8 000 individer som hade någon anhörig som använde sig av närståendepenning. Av dessa personer fanns det drygt 130 vårdtagare där samtliga 60 dagar användes. I genomsnitt användes drygt elva nettodagar per vårdad person. (Nettodagar innebär att dagar med partiell ersättning räknats om till hela dagar). Av de svårt sjuka personer som vårdats i maximalt antal dagar, dvs. 60 dagar, framgår, av uppgifter från Försäkringskassan, att drygt hälften av dessa personer var under 65 år. Vidare framgår att av de svårt sjuka personer som var mellan 50 och 65 år var det en person vars yngsta barn var under femton år. Av de cirka 30 svårt sjuka personer som var 50 år och yngre hade de flesta ett eller flera barn som var under femton år. Av uppgifterna från Försäkringskassan framgår också att av de personer som har vårdats och där efter avlidit är det vanligt förekommande att den sjuke avlidit i nära anslutning till att den sista ersättningsdagen med närståendepenning utgivits.

5.3 Förslag om utökad antal dagar med närståendepenning

Regeringens förslag: Högsta antalet dagar som berättigar till närståendepenning utökas från nuvarande 60 dagar till 100 dagar för vård av en svårt sjuk person.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Kammarrätten i Stockholm* har inget att erinra mot de förslag som framförs i promemorian. *Länsrätten i Uppsala län* har inga synpunkter.

Alla övriga remissinstanser tillstyrker förslaget, förutom *Regelrådet*, som avstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag: En närstående som vårdar någon som är svårt sjuk har rätt till ersättning och ledighet från sin anställning under högst 60 dagar. Av de 60 dagar med närståendepenning som kan utges används i genomsnitt elva nettodagar för varje sjuk person som vårdas. Varje år är det dock drygt 130 personer som använt maximalt antal dagar, dvs. en eller flera anhöriga har använt sammanlagt sextio dagar för att vårda den sjuke. Av de uppgifter som finns tillgängliga framgår vidare dels att det i vissa av dessa fall rör sig om unga personer som har drabbats av sjukdom, dels att dessa personer ofta har ett eller flera yngre barn.

I syfte att särskilt underlätta för närstående att vara tillsammans med en person som drabbats av ett allvarligt sjukdomstillstånd i unga år, när både den sjuke och vårdaren många gånger är förvärvsaktiva, och när den sjuke dessutom har vårdnaden om yngre barn, är det en extra viktig livskvalitetsfråga att närstående personer får möjlighet att vara tillsammans. För vårdaren är det betydelsefullt att få möjlighet att vara nära den sjuke och ge det stöd och den tillsyn denne behöver. För den sjuke och barnen är det en viktig trygghetsfråga.

Mot bakgrund av det ovanstående föreslår regeringen att rätten för en närstående till ersättning och ledighet från sin anställning utökas för vård av en svårt sjuk anhörig från högst 60 till högst 100 dagar. Någon ändring i semesterlagens regler om semesterlönegrundande frånvaro föreslås inte. Ändringen i NVL föreslås träda i kraft den 1 januari 2010. Om en svårt sjuk person har vårdats under 60 dagar av en anhörig som erhåller närståendepenning, innan den nya bestämmelsen träder ikraft, kan ytterligare 40 dagar ges ut i ersättning för vård av den svårt sjuke efter lagens ikraftträdande.

Regelrådet har avstyrkt förslaget med hänvisning till att någon konsekvensutredning inte har upprättats och att förslagets konsekvenser inte heller på annat sätt är tillräckligt utredda. Regeringen anser dock att det beslutsunderlag som finns är tillräckligt mot bakgrund av att förslaget är av mindre omfattning och att föreliggande material ger möjlighet att förutse effekterna av förslaget på ett tillfredsställande sätt. Detta ska särskilt ses mot bakgrund av att förslaget kan antas avse ett mycket begränsat antal individer.

5.4 Ekonomiska och administrativa konsekvenser

Under 2007 utgick närståendepenning till drygt 9 843 personer. Utbetalningarna avsåg 93 271 nettodagar och det sammanlagda ersättningsbeloppet var 71 242 942 kronor. Kostnaderna för den utökade ledighetsrätten i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård är svåra att beräkna men kan dock uppskattas bli marginella. Om det antas att cirka 130 personer per år även fortsättningsvis kommer att använda maximalt antal dagar, dvs. 100 dagar, beräknas utgifterna öka med drygt 4 miljoner kronor. Ett rimligare antagande är dock att den totala ökningen av detta antal dagar inte kommer att användas fullt ut, vilket innebär en mindre kostnadsökning än vad som nämns ovan.

Administrativa kostnader för företag

Förslaget kan komma att leda till mycket marginella ökade kostnader för företagen, t.ex. för ytterligare kostnader i form av en ersättare för den som är frånvarande från arbetet för att vårda en svårt sjuk person. Skälet till att kostnaderna bedöms öka mycket marginellt är att rätten till ledighet redan finns i dag och att förslaget innebär att cirka 130 personer per år kan komma att begära en något längre ledighet än vad som gäller i dag för att vårda en svårt sjuk anhörig.

6 Författningskommentar

6.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1047) om sjuklön

13 §

I paragrafens *andra stycke* görs inledningsvis en ändring som inte innebär en ändring i sak, utan endast är av förtydligande karaktär. Ändringen syftar till att tydliggöra att i förhållande till försäkrade som kan omfattas av beslut om särskilt högriskskydd till följd av ingrepp i samband med donation eller förberedelser för donation av egna organ eller vävnader, gäller endast vad som anges i första stycket första meningen i paragrafen, inte det som anges i andra meningen i första stycket. I paragrafens *andra stycke* görs vidare en ändring på så sätt att en ny mening läggs till. Denna ändring innebär att bestämmelserna i första stycket första meningen i paragrafen, rörande när Försäkringskassan kan besluta om särskilt högriskskydd för en arbetstagare, också ska gälla för en försäkrad, som under någon av de senaste tolv kalendermånaderna före månaden för ansökan om särskilt högriskskydd har haft rätt till aktivitetserättning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring. En försäkrad som uppfyller angivna förutsättningar kan således, enligt de nya bestämmelserna, omfattas av beslut om särskilt högriskskydd, oavsett om han eller hon uppfyller kriterierna för att kunna omfattas av beslut om särskilt högriskskydd enligt vad som sägs i första stycket andra meningen i paragrafen. I paragrafens *tredje stycke* görs en justering som innebär att bestämmelserna i 15 § inte ska gälla i förhållande till en försäkrad som omfattas av

de nya bestämmelserna i andra stycket andra meningen. I paragrafens *fyärde stycke* görs en ändring som innebär att ett beslut om särskilt högriskskydd, som avser en försäkrad som omfattas av de nya bestämmelserna i andra stycket andra meningen, ska gälla under tolv kalendermånader, räknat från och med månaden efter den då beslutet meddelades av Försäkringskassan. I övrigt har paragrafen justerats, språkligt, på så sätt att ordet ”skall” ersatts med ”ska”.

15 §

I paragrafen görs en ändring till följd av att en arbetsgivare inte ska betala ut sjuklön under den första dagen i en sjuklöneperiod (karensdagen) för en försäkrad som omfattas av de nya bestämmelserna i 13 § andra stycket andra meningen.

6.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård

6 §

Ändringen i paragrafen innebär att det högsta antalet dagar, för vilka närståendepenning enligt lagen sammanlagt kan utges till en närstående för vård av en svårt sjuk anhörig, utökas från 60 till 100 dagar. En följd av detta blir att rätten till ledighet enligt lagens 20 § utökas i motsvarande mån.

Sammanfattning av förslag lämnade i Promemoria om förslag om utökning av gruppen som omfattas av särskilt högriskskydd avseende sjuklönekostnader samt förslag om utökat antal dagar med närståendepenning

I promemorian föreslås att Försäkringskassan ska kunna meddela beslut om särskilt högriskskydd avseende ersättning för sjuklönekostnader också i de fall där den sökande har haft rätt till aktivitetsersättning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring under någon av de senaste tolv kalendermånaderna före månaden för ansökan hos Försäkringskassan. Detta gäller oavsett vad som kan antas gälla beträffande den sökandes framtida sjukperioder. Ett sådant beslut ska, enligt förslaget, gälla under tolv kalendermånader, räknat från och med månaden efter den då beslutet meddelades av Försäkringskassan.

Vidare föreslås i promemorian att det högsta antalet dagar med närståendepenning ska utökas från 60 till 100 dagar.

Författningsförslag i Promemoria om förslag om utökning av gruppen som omfattas av särskilt högriskskydd avseende sjuklönekostnader samt förslag om utökat antal dagar med närståendepenning

Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1047) om sjuklön

Härigenom föreskrivs att 13 och 15 §§ lagen (1991:1047) om sjuklön ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §¹

Försäkringskassan kan, efter skriftlig ansökan, besluta om särskilt högriskskydd för en arbetstagare som är försäkrad för sjukpenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring. Ett sådant beslut får meddelas om den sökande har en sjukdom som under en tolv månadersperiod

1. kan antas medföra ett större antal sjukperioder, eller
2. medför risk för en eller flera längre sjukperioder.

Ett beslut som avses i första stycket får även meddelas för en sjukperiod när den sökande som givare av biologiskt material enligt lagen (1995:831) om transplantation m.m. har rätt till sjuklön till följd av ingrepp för att ta till vara det biologiska materialet eller förberedelser för sådant ingrepp.

För den som avses i första stycket 1 och andra stycket *skall* 15 och 16 §§ tillämpas på sökanden och dennes arbetsgivare. För den som avses i första stycket 2 *skall* endast 16 § tillämpas.

Ett beslut enligt första och andra

Ett beslut som avses i första stycket *första meningen* får även meddelas för en sjukperiod när den sökande som givare av biologiskt material enligt lagen (1995:831) om transplantation m.m. har rätt till sjuklön till följd av ingrepp för att ta till vara det biologiska materialet eller förberedelser för sådant ingrepp. *Det samma gäller när den sökande har haft rätt till aktivitetsersättning enligt lagen om allmän försäkring under någon av de senaste tolv kalendermånaderna före månaden för ansökan hos Försäkringskassan.*

För den som avses i första stycket 1 och andra stycket *första meningen ska* 15 och 16 §§ tillämpas på sökanden och dennes arbetsgivare. För den som avses i första stycket 2 *och andra stycket andra meningen ska* endast 16 § tillämpas.

Ett beslut enligt första och andra

¹ Senaste lydelse 2004:788.

styckena *skall* avse den sökandes samtliga anställningar. Ett beslut enligt första stycket *skall* gälla från och med den kalendermånad då ansökan gjordes hos Försäkringskassan eller från och med den senare kalendermånad som anges i beslutet. Detta beslut gäller till och med den dag som anges i beslutet eller, om det finns särskilda skäl, tills vidare. Beslutet *skall* upphävas om villkoret enligt första stycket andra meningen 1 eller 2 inte längre är uppfyllt. Om beslutet upphävs *skall* Försäkringskassan på lämpligt sätt underrätta arbetsgivaren om detta.

styckena *ska* avse den sökandes samtliga anställningar. Ett beslut enligt första stycket *ska* gälla från och med den kalendermånad då ansökan gjordes hos Försäkringskassan eller från och med den senare kalendermånad som anges i beslutet. Detta beslut gäller till och med den dag som anges i beslutet eller, om det finns särskilda skäl, tills vidare. Beslutet *ska* upphävas om villkoret enligt första stycket andra meningen 1 eller 2 inte längre är uppfyllt. Om beslutet upphävs *ska* Försäkringskassan på lämpligt sätt underrätta arbetsgivaren om detta. *Ett beslut enligt andra stycket andra meningen ska gälla under tolv kalendermånader, räknat från och med månaden efter den då beslutet meddelades av Försäkringskassan.*

15 §²

Om ett beslut enligt 13 § första stycket 1 eller andra stycket gäller för arbetsgivaren utges sjuklön till arbetstagaren även för dag som avses i 6 § första stycket 1.

Om ett beslut enligt 13 § första stycket 1 eller andra stycket *första meningen* gäller för arbetsgivaren utges sjuklön till arbetstagaren även för dag som avses i 6 § första stycket 1.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.

² Senaste lydelse 2001:1116.

Förslag till lag om ändring i lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närståendevård ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Ersättning utges för högst 240 dagar sammanlagt för vård av person som avses i 4 § första stycket andra och tredje meningarna och för högst 60 dagar sammanlagt för varje annan person som vårdas.

6 §³

Ersättning utges för högst 240 dagar sammanlagt för vård av person som avses i 4 § första stycket andra och tredje meningarna och för högst 100 dagar sammanlagt för varje annan person som vårdas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.

³ Senaste lydelse 1994:318.

Förteckning över remissinstanser som har yttrat sig över Promemoria om förslag om utökning av gruppen som omfattas av särskilt högriskskydd avseende sjuklönekostnader samt förslag om utökat antal dagar med närståendepenning

Efter remiss har följande lämnat yttrande över promemorians förslag: Kammarrätten i Stockholm, Länsrätten i Uppsala län, Försäkringskassan, Arbetsgivarverket, Regelrådet, Föreningen Svenskt Näringsliv, Landsorganisationen i Sverige, Sveriges akademikers centralorganisation samt Svenska ILO-kommittén.

Följande remissinstanser har beretts tillfälle att avge yttranden men har avstått från att yttra sig eller har inte svarat: Näringslivets Regelnämnd, Tjänstemännens centralorganisation och Sveriges kommuner och landsting.